

DOF - Dansk Ornitologisk Forening

Glæden ved at se på fugle

For DOF's formand begyndte fascinationen af fugle, ligesom for så mange andre ornitologer, tilbage i folkeskolen. I dette essay kan du læse om glæden ved at se på fugle og hvad der kitter ornitologerne sammen.

Jeg står i Berlin og kikker på glasmontrerne med små sirlige bunker forstenede rørknogler. Velbevarede forsteneringer af Archae-opteryx bindeleddet mellem dinoer og nutidens fugle. Velbevaret med små mærkater og i fuld spot. The missing links. Ikke kun et fund, men hele 9 - alle fra det nuværende Sydtyskland. Her er den så i virkeligheden, eller er det mon bare en afstøbning, verdens mest berømte fossil, den "gamle vinge", som det latinske navn betyder. Første gang jeg så den og fik interessen var tilbage i min folkeskole, hvor en afstøbning hang på væggen i biologilokalet. Støvet og mystisk, men med en hemmelighed i sig. Hvordan opstod Fuglen?

Forsteneringer af Archaeopteryx, bindeleddet mellem dinoer og nutidens fugle. Museum für Naturkunde, Berlin, Tyskland. Fotograf: Amy Martiny fra WitmerLab, Ohio Universitet.

Jon Fjeldså og alle de andre lærde forskere diskuterer det stadig. Det første hele skelet dukkede op af jorden en dag i 1861. Hvordan opstod fuglene, disse dinoer med gevækster på knoglerne? Fjer. En ny konstruktion udviklet for 150. mio. år siden. - Da Charles Darwin i 1859 udgav sin bog om Arternes oprindelse lå "den gamle vinge" stadig begravet i jorden.

Fjeren er grundstrukturen. Definitionen på en fugl. - Ingen andre organismer har det. I modsætning til æg og flyveevnen. Udviklet på forunderlig vis gennem nogle mio. år, måske i første omgang til at svæve med mellem trækrone og først senere som en måde at komme hurtigt frem på. - Jeg glædes over naturens opfindsomhed og evolutionens drivkræfter og undres over fjerenes opbygning med små kroge, der låser sig ind i hinanden og danner en helhed. - Inspiration for teknologiens lynlås. Jeg glædes over formerne, farverne, mønstrene og fjerenes på fuglekroppen: beskyttelse, camouflage, isolering, signalering og ikke mindst bevægelse. Fremdrift og aktivitet. Fugle er liv og glæde.

Det er ikke tilfældigt, at fuglene har en stærk forening i Danmark med over 16.000 medlemmer og langt flere, der støtter foreningens arbejde. Fuglenes tilstedeværelse er en del af hverdagen, morgen og aften, vinter og sommer, i byen og på landet. Uden fugle mangler der noget. Lydene mangler: tyrkerduens enerverende kurren en søndag

morgen, gråspurvenes ubehjælpssomme kvidren på stenbroen, solsortens forårssang en lummer februaraften og dødsskriget, når spurvehøgens lynnedslag har ramt en uheldig stær.

Flyvende tyrkerdue.

Fuglene minder os om årets skiften. Vinternattens natugler, forårets første gransanger, sommerens natravne og efterårets enorme flokke af trækfugle på vej hjem til Afrika efter et besøg hos os er alt sammen pejlemærker om tid og sted. Vores tid og sted. Årstidens forskellige fugle er en ekstra dimension ved at bo på vores breddegrader. De måler tiden, og vi glædes over gensynet år efter år. Fuglelivets skiften over året giver os noget at glædes over, trods økonomisk krise, global opvarmning og personlig krise med appelsinhud og gråsprængte tindinger. Fuglene binder os sammen. Giver anledning til snak og small talk over hækken med naboen, men for andre er det hæsblæsende køreture gennem fædrelandet på ukristelige tidspunkter ad hullede grusveje for at få synet af en vildfaren og dødsmærket fugl fra fjerne himmelstrøg. En sjældenhed på vej mod selvmord. Fugle gør noget ved os. Ligesom vejret og kærligheden. Vi bliver lidt yngre, blidere og mere engageret af fuglene.

Glæden ved fugle er også glæden ved at møde fuglefolk. Folk med passion og engagement. Sammen jagter vi glæden og fascinationen over fuglene. Vi har alle vores særheder og svagheder: havobs. i en pelikan fra vest, natlyt efter natravne, opsætning af rederkasser, ringmærkning, matrikelarter, månedsarter, årsarter og rejser til fjerne destinationer for at se nye arter. Samme interesse, men variationer over temaet: en dino med fjer. Mærkeligt set ude fra, men i en doffers optik en helt naturlig adfærd. Det er forskelligheden og engagementet, der kendetegner fuglefolket.

Man kan dele fugle op på forskellig vis. Systematik er en særlig form for glæde ved fugle. Er hvidsissen og gråsissen samme art? Er sydlig hjejle og nordlig hjejle samme race eller bare en form? Sortkrage og gråkrage er det to arter eller bare to former af den samme art? Ligeegyldigt måske vil nogle sige, mens andre finder glæde ved udfordringen.

Jagtbare og ikke-jagtbare arter er en anden måde at opdele på. Heldigvis er der flest af de sidste. Siden 1906 er der blevet skubbet flere og flere til den sidste kategori. En lang sej kamp for rovfugle, der tog 100 år, er nu færdig. Og dog - endnu efterstræbes de af nogle skruppelløse skytter på de danske fasangodser, der strør om sig med carbofuran og sår tvivl, om de har glæde i livet over ørnenes storhed og succes.

For de helt almindelige mennesker er der definitivt to kategorier af fugle: de søde og de dumme!

Ikke-fuglefolk opererer stort set kun med disse to grupper. Fx er svaner, gærdesmutter og fuglekonger søde. Enigheden om fugle på dummesiden er ofte lige så udtalt som for de søde. Dumme fugle er fx husskade, skarv, duehøg og musvåge.

Rastende fuglekonge på gren.

Som hovedregel kan man sige, jo mindre, jo sødere. Store fugle har sværere ved at vinde folks gunst og glæde, men flotte farver kan rette lidt op på renomméet. Svanens uskyldshvide farve har fx gjort den til nationalfugl, og der er i dag kun få, der ringeagter svanerne. Skulle én alligevel vove sig ind i minefeltet, ja så bliver vedkommende hurtigt klar over, at tilhørerne er blevet stødt på nationalfølelsen og glæden over svanen. Farven har reddet den fugl, så alle kan glædes over den.

For at være en sød fugl man kan glæde sig over, mener mange, at den skal opfylde en række "ikke-krav": den må ikke spise noget mennesker lever af, den må ikke synge for højt tidligt om morgenen, den må ikke være sort, den må ikke slå andre dyr ihjel, den må ikke klatte på noget, og slet ikke noget, der tilhører mennesker, og den må for alt i verden ikke være for talrig. Det er i sig selv diskvalificerende.

De dumme fugle er derimod dem, der ikke kan opfylde ovenstående "ikke-krav". Tænk blot på skarven. Den har alle odds imod sig. Den er sort, er stor, er rimelig talrig, æder fisk og skider på træer og jord. En håbløs fugl. Den har ikke en chance for at føre sig positivt frem, selvom den har været her før mennesket vandrede ind efter istiden. Den er dum, den skal kanøfles, og mange danskere kan ikke glædes. Det handler om følelser, ikke biologi, og når husskaden tømmer en fuglerede, som familien har fulgt gennem hele foråret, så runger den saglige ornitologs ord om naturlighed og skadens uskadelighed hult, mens naboen raser over skadernes hærgen og talrigheid. Kun kurver med punkttællinger, der viser stabilitet for arten, kan måske dæmpe ophidselsen, og at navnet skade bare er et gammelt navn for fuglens lange hale.

Flyvende skarv.

Glæden ved fugle er også glæden over husskaden, nutidens *Archaeopteryx*, selvom den elsker solsortæg. Og der er også grund til at finde glæden frem hos den rare, gamle dame, der forarges og ophidses over de liderlige gråandrikker, der udøver det rene dyrplageri i andedammen om foråret. Andrikkerne har her bragt sig i kategorien en dum fugl. Hvorimod den lystne, forfulgte og glade and per definition er sød. Der er brug for et forsvar for og en glæde over også de vilde hanner.

Fuglebeskyttere er advokater også for de dumme fugle. Ja vi glædes ligefrem over dem. Skarven skal beskyttes, fordi den i årtusinder har været et naturligt element i det danske kystlandskab. Dårlig vandkvalitet som forklaring er svær at formidle hen over hovedretten ved et sølvbryllup, når snakken er faldet på den sorte slangehalsfugl. Nej den er uønsket i tante Grethes øjne, selvom hun aldrig har set fuglen! Tag hende med til fjorden og prøv, om ikke synet af et fjordlandskab med skarver på bundgarnspæle kan bringe hendes glæde frem, trods alt. Garneres oplevelsen yderligere med en fortælling om fuglens liv og danskhed, blødes de fleste op. Uvidenhed er roden til manglende glæde ved fugle.

En tidligere glædesfugl er i disse år i nogles øjne ved at skifte kategori. Niels Holgersen og hans ligesindede er ved at være for mange. Dens sødestatus er så at sige i fare. I jægerens øjne kan deres sødestatus dog bevares, hvis man må slå dem ihjel. En noget bagvendt glæde.

Interessen for fugle opstod for DOF's formand Egon Østergaard tilbage i folkeskolen som et resultat af en inspirerende biologilærer.

Glæden ved fuglene er drivkraften for os. Det er den, der kitter os sammen og giver liv og glæde i vores hverdag uanset alder og køn. Det er den glæde, der har bragt os sammen på kryds og tværs, og som har skabt venskaber og lange seje træk for fuglene og deres levesteder. Uden den grundlæggende følelse var det enorme arbejde, der lægges i DOF aldrig blevet omsat til en bedre beskyttelse af fuglene.

Glæden ved fuglene er en måde at leve og tænke på. Og det er den glæde, du skal være med til at udbrede.

 Dato:
22. 05. 2015

 Skrevet af:
Egon Østergaard

 Fotos af:
Albert Steen-Hansen
Ulrik Bruun
Torben Andersen
Amy Martiny
Egon Østergaard

 Emner:
PORTRÆTTER

 Tags: